



Öt év alatt 100 ezer hektár

Szójából háromszor többet!

Bár most épp csökken a szója ára, nálunk egyre többen vetnék. A vetési kedvet fokozza majd, hogy az új költségvetési ciklusban termeléshez kötött támogatás kapcsolódhat hozzá. Számításaink szerint akár e nélkül is versenyképes a kukoricával. Kinek érdemes foglalkozni vele? Félresöpörjük a kételyeket.



Bárány Sándor: Ha végeztünk a kukoricavetéssel, itt kezdjük a szóját

Ahol a kukorica jól terem, ott a szója is működik. „Ma már olyan fajták állnak rendelkezésre, amelyekkel öntözés nélkül, az ország szinte bármely pontján elérhető a **2,5 tonnás termésátlag**. Rutinos termesztők inkább 3-4 tonnára képesek, de öntözve az 5 tonnás hozam is elérhető” – állítja Bárány Sándor. Az Agroméda Kft. szakembere 400 hektárnyi integrált területen felügyeli a szójavetőmag előállítását. Szaknánccsal segít a növényvédelemben, az agrotechnikában, és közvetít a felhasználó felé is. A tavalyi 41 ezer hektáros vetésterület idén legalább 4 ezer hektárral fog nőni – jósolja –, mivel utolsó évükbe fordultak az **AKG-programok** (az átmeneti év miatt még egy évig kihúzhatók – a szerk.). Így sokaknak csak most jutott eszükbe az öt év alatt egyszer kötelezően vetendő pillangós növény. A Baranya megyei cég erre a Mentor, Sponsor, Isidor faj-

tákat ajánlja, a tenyészidő hossza az említés sorrendjében nő. Általánosságban április második felében, a napraforgó és a kukorica vetése után, 12 fokos talajhőmérséklet fölött vethető a szója – és az a jó, ha szeptemberben le is kerül a tábláról. A pillangós növény nitrogénigénye szerény, inkább csak a kezdeti fejlődését segíti a 30-40 kiló műtrágya. A foszfort és a káliumot alaptrágya formájában meghálálja.

Virágzása idején – június végétől július közepéig – a 22-25 fokos **meleget szereti**, néhány kiadósabb **esővel** tarkítva. Az egyes fajták augusztus végétől október elejéig érnek, 13-14 százalékos nedvességtartalommal. A korszerű fajták legalsó hüvelykötése 12 centiméter felett van, betakarításkor nem peregnek, többnyire **nem igényelnek szárítást** sem. A mag fehérjetartalma 35-38 százalék, olajtartalma 20-22 százalék.

Verseny a kukoricával

A vetőmag ára tonnánként 350-400 ezer forint, egy hektárra 80-90 kiló kell belőle, tehát a vetőmagköltség 40 ezer forint körül alakul. Nagyjából a kukoricáénak felel meg. A gazda fejében minden egyéb szempontból is a kukoricával kell versenyeznie a területért a növénynek. Márpedig a jelenlegi árakkal számolva a kukoricánál is **jövedelmezőbb** a szója (lásd táblázatunkat a 20. oldalon). Persze mindkét növény piaca ingadozó.

Ám kettejük közül a kukorica mutatott az utóbbi 5 évben nagyobb hullámzást: képes volt megduplázni, majd harmadával csökkenteni az árát. Ezzel szemben a szója 20 százalékos áringadozása már-már stabilnak mondható piaccal kecsegtet. Tudni kell azt is, hogy **száraz évjáratban a kukoricának, nedvesben pedig a szójának** áll a zászló. Egy



egy tonna differencia pedig jelentősen módosítja a végeredményt.

Miért pont szója?

Szójával elsősorban annak érdemes foglalkoznia, aki sertéssteleppel rendelkezik, pláne ha hajlandó 5–10 milliót áldozni egy saját extrudálóra. (Ezzel a szója emészthetőségét és fizikai állapotát is javítjuk, így válik alkalmassá a takarmányozásra.) Ekkor mélyen a piaci ára alatt, tonnánként **80–100 ezer forintból** megteremthetjük a **sertések fő fehérjeforrását**. Kérdődzők takarmányozására inkább lucerna vetése javasolt. Ennek rost- és karotintartalma számukra élettanilag kedvezőbb. Nem elhanyagolható szempont, hogy egy hektáron lucernával másfélszer több fehérjét lehet megtermelni, mint szójával. A két növény ökológiai igénye is eltérő: lucernával a szárazabb országrészekben, míg szójával a **csapadékosabb területeken** érdemes foglalkozni. Az évjárathatásra – talán meglepő módon – a szója kevésbé érzékeny, mint a többi pillangós növényünk.

Ha nincs állatunk, akkor is gondolnunk kell rá – akár rákényszerít az AKG, akár nem –, hogy időnként jót tennék a talajnak egy pillangós főnövényvel. Ez **az utána következő gabona** terméseredményeit egy tonnával is megemelheti. Babjára pedig nagy a kereslet. A két legnagyobb szójabab-feldolgozó, illetve -kereskedő érdekeltség az **UBM Agro Zrt.** és a **Galldorf Zrt.** Persze a **Cargill Zrt.** és a **Bunge Zrt.** is foglalkozik vele, noha messze nem ez a fő profiljuk.

„Mi kereken 35 ezer tonna szójat dolgozunk fel egy évben, ez a hazai termés közel fele. A full fat szója nagy része itthon, az állattartók között talál gazdára, 400 kilométeren túlra ugyanis nem kifizetődő szállítani” – magyaráz **Fülöp Péter**, a Galldorf Zrt. értékesítési vezetője. „Most kb.

120 ezerért vesszük a babot, maga a full fat szója 140-145 ezerbe kerül. Termelői szempontból a javára írható, hogy átvételi ára a repcééhez vagy a napraforgóéhoz viszonyítva sokkal stabilabb.” Hazánk jelenleg az állattartás fehérjeigényét 63 százalékban szójából, 26 százalékban napraforgó- és repcedarából fedezi.

Ahol elronthatjuk

A GM-mentes szója vetésterülete olyan kicsi, hogy a vegyszergyártók nem tartják érdemesnek foglalkozni vele, így szerény a felhasználható készítmények száma. A szója tág sorközű (45 centi), alacsony növény. Kifejlett állapotban sem zárja úgy a sorokat, mint a kukorica, ez pedig kedvez a **parlagfünek**. Tudják ezt a földhivatal ellenőrei is, akik júliustól gyakran kilátogatnak a szójas gazdaságokba.

A sorköz ugyan alkalmas a kultivátorozásra, jót is tesz a növénynek, de a parlagfű megmarad a sorokban. Olyan évjáratokban, mint a tavalyi volt, nehéz vele boldogulni. A szója ugyanis későn került földre, vontottan, foghíjasan kelt, aztán a szárazság gyötörte. Bezzeg a nyári aszályban elemében volt a parlagfű. A sorokban a főnövényt is túlnötte. „Kitaláltuk, hogy tapadásfokozóval kevert totális gyomirtót teszünk a tankba, és szivacsot tekerünk a keretre. A szórófejből alacsony nyomással épp csak annyi vegyszer került a keretre, hogy átitatódjon, de ne csepegjen. Ezt húztuk át a parlagfűn. Nem volt más megoldás” – emlékezik az extrém helyzetre a **Szabadszentkirályi Zrt.** ágazatvezetője, **Kovács Gábor**.

Náluk jól előkészített, gyommentes, sík magágyba kerül a vetőmag. Utóbbinak a betakarításkor van jelentősége. Bár már öt éve foglalkoznak a pillangóssal, még mindig használnak hozzá hektáronként egy zacskónyi nitrogénkötő baktériumot tar-

talmazó **oltóport** is, ami 1500-1600 forintba kerül. Aztán preemergensen kap a tábla egy Pledge-es alapkezelést a magról kelő kétszikűek ellen, és drukkolnak, hogy jöjjön rá egy kis bemosó csapadék. Később is résen kell lenni, mert a gyom több hullámban kel, és nem mindegy, mekkora a haszonnövény és mekkora a parlagfű. Van olyan helyzet, hogy a szója még túl kicsi a védekezéshez, közben pedig a parlagfű túlnövi azt a négyleveles állapotot, amikor igazán hatékony lenne ellene a vegyszer. Szabad szentkirályon állományban osztott kezeléssel még kétszer permeteznek Refine-nal és Pulsarral.

Szója-adapterrel jobb

A gyomirtási, kapálási munkacsúcs sajnos más kultúrák gépigényével is ütközik, ezért májusban, júniusban nagy a kapkodás. De aki kiismerte a szója gyengéjét, megbirkózik vele, és minden további nélkül produkálja a 3 tonnás átlagot, ahogy a Baranya megyei cég is. Az utolsó rizikós pont a betakarítás. Kulcsfontosságú, hogy **egyenletes talajfelszínünk** legyen. Ezt kopírozva, a növényházat alacsonyan, a legalsó, legkövőbb hüvelyek alatt el tudja vágni a gép. Egy speciális **szójaasztal** egyébként 8–10 millió forintba kerül, de megéri. Érdemes még tudni, hogy szóját a topramezon és mezotrion használata után ne vessünk. Továbbá ajánlatos kerülni a (szintén a kukoricában felhasznált) sulkotrion hatóanyagot és a kalászokban alkalmazott egyes szulfonilkarbamidokat is. Egyéb kockázata nincs a növénynek.

Mennyit lehetne?

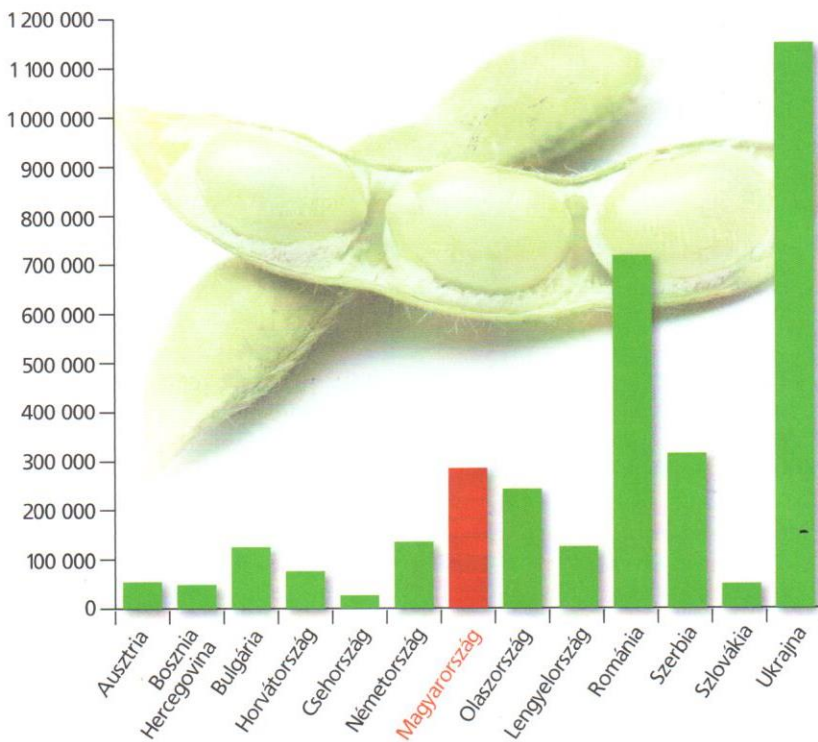
Hazánkban elméletileg 300 ezer hektár alkalmas a szója termesztésére, szemben a jelenlegi 40 ezer hektárral. De a 100 ezer hektárt senki nem vonja kétségbe. Magyarország szójaigénye évente mintegy 500-600 ezer tonna szójadara és nagyjából 50-70 ezer tonna szójabab, illetve full fat szója. Ebből 80 ezer tonna körüli mennyiséget termelünk meg. A saját termelésű bab a belföldi igény alig 15 százalékát fedezi. 300 ezer hektárral elméletben a teljes szójaigényünk fedezhető lenne. De van erre reális esély? Ehhez nyújt támpontot keretes írásunk a 22. oldalon.

VÁRHATÓ EREDMÉNY, ÖNTÖZÉS NÉLKÜL*

	Kukorica (45 ezer Ft/t, 8 t/ha)	Szójabab (120 ezer Ft/t, 3 t/ha)
Bevétel	360 ezer Ft/ha	360 ezer Ft/ha
Termelési költség	230 ezer Ft/ha	200 ezer Ft/ha
Haszon	130 ezer Ft/ha	160 ezer Ft/ha

* Jelenlegi piaci árakkal számolva

POTENCIÁLIS SZÓJATERMŐ TERÜLET (ha)



Az elmúlt 25 évben maga a szója is alaposan átalakult. Magyarországi átlagtermése 1,6 tonnáról 2,2 tonnára emelkedett hektáronként, ám a profi gazdaságok 4-4,5 tonnára is képesek. Pedig maguk a nemesítőházak nem is iparkodtak túlzottan, hiszen a GM-mentes szója vetésterülete olyan kicsi a világban, hogy nem éri meg foglalkozni vele. Babja ráadásul visszavethető, ami rontja a vetőmag értékesítési lehetőségeit. A mai szójafajták mégis nagyobb termésbiztonsággal hozzák a magas átlagokat, a **szárazságot és a hideget is jobban tűrik**. Az osztrák átlaghozam az elmúlt 10 évben nem esett 2,5 tonna alá, az aszályos 2011-ben és 2012-ben is 2,8 tonna országos átlagot produkáltak. Vetésterületük nagyjából megegyezik a magyarorszáigival, 35-38 ezer hektár. Semmi különös oka nincs tehát, hogy jobbakk legyenek nálunk – kapjuk össze egy kicsit magunkat!

A vevők sorban állnak

Az Unió saját fehérjeigényének csak egyharmadát képes a területén megtermelt fehérjeforrásokból előállítani. Ha szűkebben csak az EU szója-

igényét nézzük, akkor a felhasznált **szója 97 százalékát importból** származik. Európa fennhangoztatja a génmódosított növényekkel szembeni ellenérzéseit, ehhez képest a beszállított szójadara bő 90 százaléka GM-növény. A sokéves ellenállás azonban megtette a hatását a fogyasztókra is: a 0,9 százaléknál több GM-alkotót tartalmazó, jelölt ételmi-

szert már nem fogadják el. Vagyis ha kiépül a GM-mentes szója **nyomon követése és szigorú termékcímkézése**, akkor vevő is akad rá. Ezt bizonyítja az osztrákok példája: tojás esetén már működik a teljes termékpályát felölelő, GM-mentességet tanúsító rendszer. A kereslet (pláne, ha fizetőképes) kihat a termelésre is.

A fogyasztók konoksága miatt Brüsszel kénytelen komolyan foglalkozni a fehérjenövények termesztésével. Eddig a szójához nem kapcsolódott extra támogatás, mivel olajos, nem pedig fehérjenövényként tartották számon. Mostantól mindegyik pillangósnövény termelését ösztönzik – ezt szolgálja az az extra mozgástér is, amit az új KAP-on belül biztosítanak a tagállam számára, ha ilyen programot indít. Saját Nemzeti Fehérjeprogramunk nemcsak a szója termeléshez kötött támogatására ad módot, hanem más mezőgazdasági termékek célzott támogatására is (a közvetlen kifizetésekre jutó nemzeti boríték **15 százalékáig**). Az importarányokat figyelembe véve nem túlzás azt mondani, hogy a jelenleginél **százszor több szójára is akadna a kontinensen vevő**. Az Unió szakértői is meg vannak győződve arról, hogy piacot teremthetnek a Duna menti szója együttműködés keretében előállított fehérjenövényeknek. A kezdeményezés Ausztriától ered, de mára a program kinőtte a Duna mentét: 16 ország képviseli benne magát, köztük Ukrajna is. Utóbbi adja az EU 2,2 millió hektárnyi potenciális szó-

Szója reloaded

A volt szocialista országok a '80-as években még lendületesen termelték a szóját: mi 66 ezer, Bulgária 100 ezer, Románia 550 ezer (!) hektár területen. A bolgárok mára elfeledkeztek róla, a románok is egyre könnyebb utakat kerestek a meggazdagodásra, aminek végül áldozatul esett a növény. 1999-ben herbicid-rezisztens GM-szójával kezdtek el foglalkozni, ezt a 2007-es EU-csatlakozásuk pillanatáig 130 ezer hektáron termesztették. Az Unióban azonban nem engedélyezett a GM-szója termesztése, így romániai termőterülete egyik pillanatról a másikra 45 ezer hektárra esett. A növény gyommentesítése **herbicid-rezisztencia nélkül ugyanis szakmailag sokkal nagyobb kihívás**, mint egyszerűen végignyomni az állományt egy totális gyomirtóval. Nyolc év alatt kicsit ellustultak a termelők – és nemcsak Romániában. Pedig a szlovének, olaszok és osztrákok példája azt mutatja: **génmódosítás nélkül is gazdaságosan termeszthető növényről van szó**.



Állati fehérje: muszáj

Miután Nagy-Britanniában a 1980-as évek végén kitért szivacsos agyhártyagyulladás (BSE) és az állati fehérje etetése között kapcsolatot találtak, egyre szigorúbb takarmányozási előírásokat vezettek be, míg végül 2001-től mindennemű állati fehérje etetését megtiltották az Unióban. A hiányzó mennyiség pótlása azóta sem oldódott meg, ezért Európa visszakozott a kérdésben. 2013-tól az akvakultúrában, **idéntől a sertések takarmányában, jövőre pedig a baromfik tápjában is** megjelenhet egy fajidegen nem kérődző állat hús- és vérlisztje (keresztetetés). A takarmánygyártók

azonban úgy vélik: nem olyan olcsók már ezek sem. Ugyanis a pet food, az állateledel-gyártás mindent felszív a piacról, vásárlói pedig teljesen érzéketlenek. A legkisebb pénzü nyugdíjas is, aki magának csak csirkelábat vásárol, megveszi a macskájának a Whiskast. A magyar pet food ipar alaposan megizmosodott az utóbbi tíz évben, ugyanis hatalmas piacra leptünk Oroszországban. Ennek isszák most a levét a hazai takarmánygyártók, amikor az alapanyagért **versengenek az állateledel-gyártókkal**, akik szinte bármilyen magas árat hajlandóak megadni érte.

jatermő területének felét. Am egyelőre csak egytonnás hektáronkénti termésekről tudnak beszámolni.

Valóban létezik egy GM-metes árut igénylő piac Európában. Tudja ezt a szójanagyhatalom Brazília is. Ezért elhatározták, hogy ők is megje-

lennek ezen a piacon. Csakhogy egy olyan országban, ahol a génrődösített termékek uralják a termelést, ez nagyon költséges dolog. Ott kezdődik, hogy a vetőmagnak garantáltan GM-mentesnek kell lennie, és ott végződik, hogy elkülönített depókra és

hajókra van szükség. A végeredmény, hogy **a GM-mentes brazil szója drágább** az európainál. Ezzel félresöpörtük az utolsó kifogást is: minden adott hozzá, hogy a hazai szójatermesztés versenyképes tevékenység legyen.

■ Gönczi Krisztina